

KATEDRA MATEMATIKY A DIDAKTIKY MATEMATIKY
POSUDEK VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce	<i>Anežka Plívová</i>
Název práce	<i>Způsoby překonávání rozdílů v tempu žáků v hodinách matematiky</i>
Autor posudku	<i>Mgr. Radka Havlíčková, Ph.D.</i>

Cíle (stanovení, splnění, reflexe splnění)

Anežka Plívová (dále autorka) se ve své práci zaměřila na jeden z problémů, který řeší mnoho učitelů z praxe – jak se vypořádat s rozdílným tempem žáků v hodině matematiky. Rozhodla se poodhalit příčiny rozdílného, zejména rychlého tempa žáků v hodině matematiky a sesbírat různé vyzkoušené způsoby, kterými učitelé tento problém řeší, a zvážit jejich přednosti a rizika. V práci těchto cílů autorka dosahuje rešerší odborné literatury, v praktické části pak pomocí rozhovorů s učiteli v ohniskových skupinách. Celou práci prolíná ještě příběh žáka „rychlíka“, ke kterému autorka vztahuje jak poznatky z teorie, tak zkušenosti a tipy učitelů.

Cíle práce jsou podle mého názoru zvoleny vhodně a odpovídají nárokům na diplomovou práci. Navíc vycházejí z autentické a aktuální potřeby autorky. V práci jsou jasně a přehledně uvedeny a formulovány v Úvodu a na začátku Praktické části. Zvolené metody výzkumu i rešeršní činnost vhodně směřují k jejich naplnění. Také reflexi plnění cílů považuji za zdařilou, najdeme ji v kapitole Výsledky a Závěr.

Obsahové části (úplnost, relevance, řazení)

Práce je členěna na dvě hlavní části – Teoretickou a Praktickou, obsahuje Úvod a Závěr a přílohou část. V Teoretické části autorka s oporou o rozmanité literární zdroje mapuje problematiku rozdílného tempa žáků a nalézá dva zásadní pojmy – nadaný a bystrý žák, vyjasňuje rozdíly mezi nimi a uvádí možné příčiny a projevy rozdílného tempa žáků. Následně věnuje pozornost modelům nadání a přináší tak informace a inspiraci pro zasvěcenější a náročnější čtenáře. V dalších kapitolách nahlíží již úžeji na problematiku rychlých žáků konkrétně v matematice a seznamuje s možnostmi, které navrhuje RVP. V úvodu Praktické části autorka stručně popisuje metody výzkumu – pozorování a ohniskové skupiny a komentuje jejich výběr. Dále seznamuje čtenáře s výsledky dlouhodobého pozorování žáka „rychlíka“ (a jeho paní učitelky) prostřednictvím tzv. tezí a interpretuje jeho (a její) projevy s oporou o odbornou literaturu (např. modely nadání aj.). Následují výsledky z rozhovorů v ohniskových skupinách strukturované do třech oblastí, které na základě rozhovorů vykrytalizovaly – (1) mimomatematické vyrovnání, (2) vyrovnání rozdílů tempa pomocí bonusových úkolů a (3) vyrovnání pomocí úpravy struktury vyučování. U každé z oblastí autorka zvažuje benefity a rizika, uvádí přímé výpovědi učitelů, z nichž vycházela, a propojuje je se zkušenostmi s žákem Tiborem. Závěr obsahuje shrnutí důležitých zjištění, sebereflexi vlastního pokroku autorky a určitý apel na školy, aby se více soustředily na žáky s nadprůměrným tempem. Dále v něm nastiňuje další možné pokračování výzkumu v této oblasti a limity vlastního zkoumání.

Všechny jmenované části jsou precizně zpracovány a dobře vnitřně uspořádány i vzájemně provázány. Za velmi zdařilou považuji snahu autorky propojit všechny roviny diplomové práce – pozorování žáka (a jeho paní učitelky) s poznatky z teorie, výpovědi učitelů s pozorováním žáka. Práce je tak velmi komplexní.

Odborná část (matematika/didaktika: náročnost, správnost, výstavba, konzistence apod.)

Práce je spíše didaktického a obecně pedagogického zaměření, matematiky se dotýká spíše okrajově. To je dáno změnou metodologie, ke které musela autorka přistoupit po omezení provozu škol v ČR. Původně byla zamýšlena dlouhodobá práce s žákem Tiborem, příprava a reflexe úloh do hodin matematiky. Domnívám se však, že se autorka se situací vypořádala dobře a dala vzniknout kvalitní práci. Práce je konzistentní, neobsahuje nadbytečné části nebo pasáže. Autorka prokázala schopnost zorientovat se v tématu a porozumět odborné literatuře, i schopnost v oblasti plánování a realizace experimentální činnosti.

Přínos (originalita, použitelnost apod.)

Práce byla směřována především na učitele z praxe, domnívám se ale, že užitečná může být i odborníkům, kteří se soustřeďují na problematiku nadaných a bystrých žáků. Čtenář – učitel se může identifikovat s popsány způsoby vypořádávání se s žáky s nadprůměrným tempem a skrze autorčino objektivní a poučené zamyšlení nad výhodami a riziky si uvědomit, jaké následky může jeho počínání ve školní třídě přinést. Zároveň nezůstane bez pomoci – dostane konkrétní návody, jak jinak rozdílné tempo žáků v matematice řešit.

Dále bych ocenila různorodost účastníků rozhovorů – autorka záměrně vybírala učitele různého věku, s různou délkou praxe, z různých typů škol i s různým pedagogickým přesvědčením (co se týká přístupu k výuce matematiky). Způsoby vypořádávání se s rychlým tempem žáka jsou tak poměrně pestré. Navíc se autorce podařilo při rozhovorech ustoupit do pozadí natolik, že se učitelé přiznávali i k praktikám, o kterých měli sami pochybnosti, které prozrazují určitou bezradnost učitelů a poukazují na systematické nedostatky školy jako instituce při práci s nadanými žáky.

Formální náležitosti (gramatika, styl, typografie, grafické části, odkazy a citace, celková úprava)

Po formální stránce je práce velmi dobře zvládnuta. Text je čtivý, dobře srozumitelný, strukturovaný a přehledný. Grafická úroveň a celková úprava práce je výborně zvládnuta. Chyby v interpunkci nebo gramatické chyby se téměř nevyskytují (např. s. 25, 30), stejně tak překlepy nebo typografické nedostatky (např. s. 64, 70).

Zdroje (reprezentativnost, relevance, použití)

Autorka prokázala dobrý přehled v odborné literatuře a výbornou schopnost kompilovat různé zdroje se zachováním původního významu. Zdroje, ze kterých vycházela, byly relevantní a bohaté. Také ke způsobu jejich použití, začlenění odkazů do textu a formální stránce nemám téměř žádné výhrady (v textu jsou vždy uváděny zdroje včetně strany, některé formulace jsou však doslovně převzaty, aniž by byl text jasně označen např. pomocí uvozovek, např. s. 22). V seznamu literatury chybí některé odkazované zdroje (Portešová, 2015 na s. 14; Laznibatová, 2007 na s. 17; Maňák a Švec, 2003 na s. 38; Hejný, 2014 na s. 38), doporučuji je doplnit formou errat.

Otázky k obhajobě:

1. Který ze způsobů, jimiž se učitelé vyrovnávají s rozdílným tempem žáka, Vás nejvíce překvapil a proč?
2. O jaký způsob práce s žákem s nadprůměrným tempem budete ve své budoucí praxi usilovat?

Hodnocení: Výborně

Práce splňuje podmínky kladené na diplomovou práci. Práci doporučuji k obhajobě.

Vyjádření ke shodám v systému Theses: < 5 %

Datum a podpis autora posudku: 13. 1. 2021

Mgr. Radka Havlíčková, Ph.D.